Member since 2018
JM13714

Aktualia

Magdalena Staniaszek*

Sprawozdanie z konferencji: *Rodzina w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym* (Łódź, 23 maja 2019 r.)

Abstrakt

W dniu 23 maja 2019 r. na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Rodzina w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym", zorganizowana przez Pracownię Pedagogiki Specjalnej, w ramach realizowanego projektu jako Zadanie „Wspieranie badań naukowych w obszarze problemów wynikających z używania alkoholu" finansowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020. Celem konferencji było stworzenie przestrzeni pozwalającej na wymianę doświadczeń przedstawicieli środowiska naukowego, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem rodziny z problemem uzależnienia od alkoholu.

Słowa kluczowe: konferencja, rodzina, uzależnienie, osoba z problemem alkoholowym.

Report on the Scientific Conference: *Family in the System of Public Support and Assistance to People with an Alcohol Problem* (Lodz, May 23, 2019)

Abstract

On 23 May 2019, the Faculty of Educational Sciences of the University of Lodz held a National Scientific Conference entitled: "Family in the system of public support and assistance to people with an alcohol problem". It was organized by the Special Pedagogy Laboratory as part of an implemented project, "Supporting scientific research in

* Uniwersytet Łódzki, Wydział Nauk o Wychowaniu.

http://dx.doi.org/10.18778/2450-4491.09.18

the field of alcohol abuse", financed by the National Health Program for the years 2016-2020. The aim of the Conference was to create an opportunity for experience exchange for representatives of the scientific community, public institutions and non-governmental organizations dealing with support for the families of alcohol addicts.

Keywords: conference, family, addiction, person with an alcohol problem.

W dniu 23 maja 2019 r. na Wydziale Nauk o Wychowaniu Uniwersytetu Łódzkiego odbyła się Ogólnopolska Konferencja Naukowa pt. „Rodzina w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym", zorganizowana przez Pracownię Pedagogiki Specjalnej, w ramach realizowanego projektu jako Zadanie „Wspieranie badań naukowych w obszarze problemów wynikających z używania alkoholu" finansowane ze środków Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020. Patronat nad Konferencją objął J.M. Rektor Uniwersytetu Łódzkiego prof. dr hab. Antoni Różalski. Członkami Komitetu Naukowego byli: dr hab. Barbara Bętkowska-Korpała (Uniwersytet Jagielloński), dr hab. Jan Chodkiewicz, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), prof. dr hab. Lidia Cierpiałkowska (Uniwersytet Adama Mickiewicza w Poznaniu), dr hab. Jolanta Grotowska-Leder, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki), prof. dr hab. Mirosława Nowak-Dziemianowicz (Uniwersytet Opolski), dr hab. Krzysztof Gąsior, prof. UJK (Uniwersytet im. Jana Kochanowskiego w Kielcach), dr hab. Iwona Grzegorzewska, prof. UZ (Uniwersytet Zielonogórski), dr Justyna I. Klingemann (Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie), dr Robert Modrzyński (Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie), dr hab. Joanna Ostrouch-Kamińska, prof. UWM (Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie), dr Małgorzata Sikorska (Uniwersytet Warszawski) oraz dr hab. Renata Szczepanik, prof. UŁ (Uniwersytet Łódzki).

Celem konferencji było stworzenie przestrzeni pozwalającej na wymianę doświadczeń przedstawicieli środowiska naukowego, instytucji publicznych i organizacji pozarządowych zajmujących się wsparciem rodziny z problemem uzależnienia od alkoholu. Problemy nadużywania i szkodliwego picia alkoholu rozpatrywane były dwojako.

Pierwszą perspektywą analizy dominujących trudności i potrzeb uczynione zostały działania osób zawodowo zajmujących się terapią rodziny w kryzysie oraz pomocą w sytuacji zagrożenia. Drugą natomiast doświadczenia członków rodziny osoby z uzależnieniem od alkoholu. Analiza istniejącego stanu wiedzy każe bowiem sądzić, że najlepiej rozpoznane są problemy partnerek życiowych/żon osób z diagnozą uzależnienia od alkoholu oraz ich dzieci (zwłaszcza dorosłych). Marginalizowanym zagadnieniem jest sytuacja rodzeństwa oraz rodziców, a także dalszych krewnych kobiet i mężczyzn pijących problemowo alkohol. W dużej mierze związane jest to z ograniczeniami natury metodologicznej. Jednocześnie ci członkowie rodziny, właściwie nieobecni na łamach publikacji naukowych, są aktywni w przestrzeni instytucji wsparcia i terapii. To dlatego szczególnie cenne są doświadczenia

tzw. praktyków – osób profesjonalnie zaangażowanych w niesienie pomocy i udzielanie wsparcia osobom z problemem uzależnienia od alkoholu w rodzinie.

Prelegentom zaproponowano trzy obszary tematyczne: uzależnienie od alkoholu w rodzinie, instytucje wsparcia osób i rodzin z problemem uzależnienia od alkoholu oraz społeczna recepcja problemów rodziny z problemem alkoholowym.

W konferencji wzięli udział reprezentanci 11 ośrodków naukowych w Polsce oraz przedstawiciele instytucji lecznictwa odwykowego (szpitale psychiatryczne, poradnie leczenia uzależnień) i pomocowych (ośrodki pomocy społecznej, sądy rejonowe, kuratorzy sądowi, policja) oraz organizacji pozarządowych. Łącznie w konferencji udział wzięło 181 osób z całej Polski. Konferencja miała charakter interdyscyplinarny, a naukowcy biorący w niej udział byli przedstawicielami wielu dyscyplin i dziedzin naukowych, przede wszystkim: psychologii, prawa, pracy socjalnej, socjologii, psychiatrii i pedagogiki. Jeśli chodzi o tę ostatnią, to najsilniej reprezentowana była przez pedagogów resocjalizacyjnych i historyków wychowania.

Konferencja rozpoczęła się od obrad plenarnych, podczas których wystąpienia mieli eksperci w zakresie uzależnień. Pierwsze dwa wykłady stanowiły pewną całość i traktowały o zasobach i rodzinnych obszarach ryzyka z punktu widzenia rozwoju i hamowania procesów odpowiedzialnych za uzależnienie od alkoholu. W pierwszym wykładzie zagadnienia te analizowane były przez pryzmat problemów rodziców (prof. dr hab. Lidia Cierpiałkowska z UAM: *Rodzina jako źródło ryzyka i zasobów – perspektywa rodzica*), natomiast w drugim – w optyce dziecka (dr hab. Iwona Grzegorzewska z UO: *Rodzina jako źródło ryzyka i zasobów – perspektywa dziecka*). Z tematyką tych dwóch wykładów korespondował trzeci: *Dlaczego miłe dziecko staje się psychopatą uzależnionym od alkoholu?* Prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska (UG) dokonała w nim analizy modelu klinicznego ścieżki rozwoju psychopatycznych/antyspołecznych zaburzeń osobowości, uwzględniając poszczególne etapy rozwoju człowieka. Kolejne eksperckie wystąpienie: *Terapia par i małżeństw z osobą uzależnioną pozostającą w leczeniu* zaprezentował dr hab. Krzysztof Gąsior, prof. UJK. Przedstawił założenia pracy z parą i/lub rodziną z problemem alkoholowym oraz możliwe formy pracy w placówkach leczenia uzależnień. Dokonał również charakterystyki programu „Krótkoterminowej Terapii Par – proces zdrowienia w uzależnieniu", który jest schematem oddziaływań terapeutycznych wykorzystującym umiejętności pracy z parą/rodziną w nurcie systemowym i integracyjnym, w kontekście krótkoterminowym. Na zakończenie tej sekcji Marek Staniaszek, lekarz psychiatra, terapeuta uzależnień, przedstawił *Uwagi o kierunkach rozwoju modelu postępowania w odniesieniu do uzależnień w Polsce*. Omówił aktualne tendencje i wyzwania w leczeniu uzależnień.

W godzinach popołudniowych odbyły się obrady w czterech sekcjach zatytułowanych: „Instytucje", „Rodzina", „Relacje" i „Pomoc". Tematem przewodnim pierwszej z nich, której przewodniczyli: prof. dr hab. L. Cierpiałkowska (UAM) i dr hab. J. Chodkiewicz, prof. UŁ, był systemowy i instytucjonalny system lecznictwa odwykowego w Polsce. Szerokiej analizie zostało poddane zagadnienie przymuso-

wego leczenia osób z problemem alkoholowym, zarówno w kontekście formalnoprawnym, jak i sytuacji społecznej użytkowników usług instytucji. Referaty w tym zakresie tematycznym zaprezentowali: dr hab. Ireneusz Kunicki, prof. UŁ (*Uczestnicy postępowania sądowego w przedmiocie przymusowego leczenia osób uzależnionych od alkoholu*), prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska i mgr Inga Markiewicz z UG wraz z mgr Agatą Młynarczyk-Burek ze Szpitala Psychiatrycznego w Toszku (*Możliwości przymusowego leczenia uzależnienia w Polsce – teoria i praktyka*) oraz dr Aleksandra Partyk z Krakowskiej Akademia im. Andrzeja Frycza Modrzewskiego (*Rozkład pożycia rodzinnego jako przesłanka orzekania o przymusowym leczeniu przeciwalkoholowym*). Należy dodać, że ten obszar tematyczny spotkał się z żywą reakcją słuchaczy. Wywiązała się dyskusja, a w jej obrębie wiele pytań oraz głosów polemicznych, zwłaszcza będących udziałem kuratorów sądowych i pracowników socjalnych.

W ramach omawianej sesji o możliwościach terapii uzależnienia od alkoholu w izolacji więziennej referowały prof. dr hab. Beata Pastwa-Wojciechowska i Klaudia Guzińska z UG (*Struktura planów osobistych i bilans decyzyjny a efekt zmiany w terapii uzależnienia od alkoholu w warunkach izolacji więziennej*). Na temat pracy z kobietami z diagnozą uzależnienia od alkoholu mówiła dr hab. Ewa Włodarczyk z UAM (*Ograniczenia i trudności w pracy z kobietami uzależnionymi od alkoholu w doświadczeniach reprezentantów poznańskich profesji pomocowych*). Do sesji tej zostały również zakwalifikowane dwa referaty wyłożone, które przygotowały: mgr Beata Kudlińska-Wodo z UŁ (*Szanse i ograniczenia stosowania mediacji u osób i rodzin z problemem uzależnień*) oraz Magdalena Biela z UAM (*Wybrane aspekty pracy kuratora z podopiecznym uzależnionym od alkoholu*).

Sekcja druga dotyczyła zagadnień związanych z rodziną zmagającą się z problemem alkoholowym, a w szczególności problemów funkcjonowania dziecka w rodzinie dysfunkcyjnej. Wystąpienia zaprezentowali: dr hab. Aneta Bołdyrew, prof. UŁ (*Alkoholizm jako zagrożenie rodziny i społeczeństwa w XIX i na początku XX w. w dyskursie naukowym w Europie Zachodniej i na ziemiach polskich*), mgr Maciej Maciejewski z Akademii Ignatianum w Krakowie (*Dorastanie w rodzinie dysfunkcyjnej*), mgr Michał Sieński z UAM (*Konsekwencje wzrastania w rodzinach dysfunkcjonalnych. Doświadczanie przemocy a rozwój wczesnych nieadaptacyjnych schematów*), mgr Michał Gluzek z UŚ (*Znaczenie ewaluacji w procesie działań pomocowych na rzecz osób z problemem alkoholowym*), dr Justyna Ratkowska-Pasikowska i mgr Gabriela Dobińska z UŁ (*Demitologizująca krytyka relacji matka – dziecko, czyli o przemilczanych rolach matek w procesie wyprowadzania dziecka z/do nałogu. Narracje biograficzne*) oraz mgr Patrycja Kinga Knast z UMK (*Grupy Anonimowych w Dysfunkcyjnych Związkach jako wsparcie społeczne dla rodzin nie tylko z problemem alkoholowym*). Referaty wyłożone dla tej sekcji przygotowały: dr Katarzyna Potaczała-Perz z UJK (*"Ja" i wizerunek własnej osoby u osób wzrastających w rodzinie z problemem alkoholowym*) i Maria Czyż-Przęczek ze Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach Wydział Zamiejscowy Myślenice (*Dorastanie w rodzinie z problemem alkoholowym matki*).

W sekcji trzeciej referaty koncentrowały się przede wszystkim wokół relacji międzyosobowych w rodzinie z problemem alkoholowym, ale także relacji osób poszukujących wsparcia z pracownikami instytucji pomocowych. Wystąpienia wygłosili: mgr Katarzyna Śliż z KUL (*Problemy w relacjach w rodzinie kobiet uzależnionych od alkoholu*), dr Agnieszka Chemperek z Akademii Ignatianum w Krakowie (*Strategie rozwiązywania konfliktów w rodzinach z problemem uzależnienia od alkoholu*), Anna Tarnowska i Adrian Gmurski z UMK (*Świat dziecka w rodzinie alkoholowej*) oraz mgr Karol Łukowski z UŁ reprezentujący Stowarzyszenie Profilaktyki Społecznej Etap i Fundację Bądź Zaradny (*Działania profilaktyczne na rzecz wspierania i pomocy rodzinom z problemem alkoholowym*). Obrady w tej sekcji zamknął referat mgr Katarzyny Okólskiej z UŁ (*Rodzaje trudności w badaniach terenowych i sposoby ich pokonywania na przykładzie badań z udziałem rodziców osób z problemem alkoholowym oraz przedstawicieli instytucji leczenia i wsparcia społecznego*). Referaty wyłożone dla tej sekcji przygotowali: dr hab. Renata Szczepanik, prof. UŁ (*„Dla rodziców też jest jakaś tam specjalna nazwa". O znaczeniu i naznaczeniu terminów związanych z problemem alkoholowym*) i dr Michał Soćko z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Skierniewicach (*Prawo do obrony w ramach procedury „Niebieskie Karty")* oraz mgr Aleksandra Sobczyk-Kubiak z UŁ (*Rozwój osobisty osoby uzależnionej w procesie tworzenia nowej tożsamości*).

W czwartej sekcji głównym przedmiotem rozważań była pomoc skierowana zarówno do osób z problemem alkoholowym, jak i członków rodzin, w których występuje szkodliwe picie. Prelegenci zwrócili szczególną uwagę na rolę, jaką odgrywają gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych. Większość zaprezentowanych referatów miała charakter analiz prawniczych. Prelegentami byli tu: mgr Andrzej Chrobot z Biura Służby Krajowej Wspólnoty Anonimowych Alkoholików w Polsce (*Polska Wspólnota Anonimowych Alkoholików w świetle badań*), mgr Michał Świętosławski i adw. Michał Gąsecki z Indywidualnej Kancelarii Adwokackiej w Łodzi *(Kompetencje gminnych komisji rozwiązywania problemów alkoholowych w zakresie interwencji w indywidualnych sprawach uzależnienia od alkoholu. Postulaty de lege lata i de lege ferenda*) oraz dr Andrzej Kobiałka ze Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach (*Gminne Komisje Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w systemie pomocy rodzinie – sukcesy*). Druga część sekcji dotyczyła społecznego wymiaru pomocy i referaty przedstawili: dr hab. Beata Szczepańska, prof. UŁ (*Problem używania alkoholu przez dzieci i młodzież w wieku szkolnym w II Rzeczpospolitej*) oraz mgr Wioletta Jóźwiak-Majchrzak, Dom Samotnej Matki w Łodzi (*Wsparcie matek w trudnej sytuacji życiowej w Domu Samotnej Matki w Łodzi*), mgr Magdalena Oleksy-Zborowska i dr Antoni Kasprzycki ze Staropolskiej Szkoły Wyższej w Kielcach filia w Myślenicach (*Szkoła jako przestrzeń wsparcia dla dzieci i młodzieży pochodzących z rodzin z problemem alkoholowym*), mgr Iwona Przewoźnik z UJK (*Problemy rodzinne uczniów zagrożonych niedostosowaniem społecznym*) oraz mgr Małgorzata Krakowiak z UŁ (*Alkoholowe problemy młodzieży na początku XX wieku*).

Dużym zainteresowaniem cieszyło się wystąpienie Marcina Brysiaka z CEO addictions.ai, dr. hab. Jana Chodkiewicza, prof. UŁ, Krzysztofa Przewoźniaka z Instytutu Centrum Onkologii Warszawa i Mateusza Żelazny z addictions.ai (*Wykorzystanie nowych technologii w pomocy osobom uzależnionym od alkoholu na przykładzie aplikacji AlkyRecovery*), w którym autorzy przedstawili genezę powstania i potencjały aplikacji AlkyRecovery w leczeniu uzależnień.

Na konferencji szczególne miejsce podczas obrad zajęły rozważania o instytucjonalnym systemie wsparcia i pomocy rodzinie z problemem alkoholowym, począwszy od instrumentów prawnych, interwencji medycznej i psychologicznej, a skończywszy na pracy socjalnej i podejmowaniu działań ukierunkowanych na reintegrację rodziny oraz tworzenie warunków dla rozwoju jej członków i ich dobrostanu psychicznego. Duże znaczenie odegrały wystąpienia profesjonalistów-praktyków, które były bezpośrednio związane z ich doświadczeniami zawodowymi. Należy dodać, że to również oni (a zwłaszcza kuratorzy sądowi i terapeuci uzależnień) inicjowali dyskusję w ramach poszczególnych sekcji i odnosili podejmowane w referatach zagadnienia do swojej praktyki zawodowej.

Podczas konferencji odbyło się osobne, trwające ponad godzinę spotkanie z udziałem kilkunastu przedstawicieli instytucji lecznictwa odwykowego i pomocowych. Było ono moderowane przez dr Karolinę Walczak i mgr Gabrielę Dobińską z UŁ. W istocie był to wywiad zbiorowy, którego celem było zebranie opinii w oparciu o własne doświadczenia zawodowe na temat rozwiązań systemowych i praktyki pomocy rodzinom z problemem uzależnienia. Przedstawiciele instytucji mogli zaprezentować strategie, a w ich obrębie swoje wypracowane metody pracy z takimi klientami oraz wymienić się z tzw. dobrymi praktykami. W wywiadzie uczestniczyli kuratorzy sądowi, policjanci, terapeuci uzależnień, psycholodzy i pracownicy socjalni. Należy dodać, że konferencja stanowiła element projektu naukowo-badawczego – o czym była mowa na początku sprawozdania. Referaty, notatki sporządzane z dyskusji w sekcjach oraz transkrypcja z wywiadu zbiorowego stanowiły cenny materiał empiryczny dla zespołu badawczego realizującego projekt pt. „Rodzina w systemie wsparcia społecznego i pomocy osobom z problemem alkoholowym. Badania biograficzne z udziałem rodziców (dorosłych) dzieci uzależnionych od alkoholu" (Zadanie nr 61/42/3.4.2/18/DEA w ramach Narodowego Programu Zdrowia na lata 2016–2020 w ramach Celu Operacyjnego nr 2 Profilaktyka i rozwiązywanie problemów związanych z używaniem substancji psychoaktywnych, uzależnieniami behawioralnymi i innymi zachowaniami ryzykownymi. Zadanie 43/3.4.2/18/DEA: Wspieranie badań naukowych w obszarze problemów wynikających z używania alkoholu).